

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ ПОНЯТЬ У СФЕРІ МЕДІА TO THE PROBLEM OF DEFINING KEY CONCEPTS IN THE SPHERE OF MEDIA

Бігун В.М., старший викладач спеціальної кафедри
Національна академія Служби безпеки України

У даній статті досліджуються визначення ключових понять у сфері медіа, а також інших термінів і дефініцій, тією чи іншою мірою дотичних до діяльності медіа, а також питань, пов'язаних із захистом національного інформаційного простору України, інформаційного суверенітету та інформаційної безпеки в умовах війни російської федерації проти нашої країни.

Розкриваються окремі наукові та правові аспекти визначення таких понять як медіа, мас-медіа, засоби масової інформації, засоби масової комунікації, журналіст, інформаційний простір, інформаційна інфраструктура, інформаційний суверенітет, інформаційна безпека, інформаційна війна. Проведено аналіз чинного законодавства України у сфері медіа у контексті його змінюваності, починаючи з моменту прийняття відповідних нормативно-правових актів вперше, через зміни під час гібридної агресії російської федерації проти України у 2014 році до теперішнього часу.

У статті наводиться власне визначення поняття медіа, яке містить дві складові, а саме: по-перше – це діяльність зі збору і опрацювання інформації, а по-друге – це засіб для донесення інформації до споживача, певної групи чи суспільства з дотриманням встановлених правил та використанням відповідних механізмів та інструментів.

В рамках цього дослідження отримали комплексне розуміння поняття і терміни, дотичні до медіа, виокремлено особливості діяльності зазначеної сфери в умовах збройної агресії російської федерації щодо України, що носить гібридний характер, оскільки вона одночасно ведеться в усіх сферах – у воєнній, соціально-економічній, оборонно-промисловій, суспільно-політичній, інформаційній, кібернетичній та міжнародно-дипломатичній.

Акцентовано увагу на тому, що в українському законодавстві відсутнє визначення важливого для сьогодення поняття інформаційного суверенітету, яке існувало в нині не чинному Законі України «Про національну програму інформатизації». При цьому зазначено, що визначення цього терміну в законодавчому полі безсумнівно є перевагою, і була б доречною його наявність в чинному законодавстві. Проте, незважаючи на досить чітке визначення «інформаційний суверенітет» у законі, що втратив силу, винесення там як основної функції контролю за медіа з боку держави, не вбачається за доцільне на сучасному етапі розвитку демократичної і правової держави, де конституційно гарантується свобода слова.

Ключові слова: медіа, мас-медіа, засоби масової інформації, засоби масової комунікації, інформаційний простір, інформаційна інфраструктура, журналіст, інформаційний суверенітет, інформаційна безпека, інформаційна війна.

This article examines the definitions of key concepts in the field of media, as well as other terms and definitions, to one degree or another, related to the activities of the media, as well as issues related to the protection of the national information space of Ukraine, information sovereignty and information security in the conditions of the Russian war federation against our country.

Separate scientific and legal aspects of the definition of such concepts as media, mass media, mass communication media, journalist, information space, information infrastructure, information sovereignty, information security, information war are revealed. An analysis of the current legislation of Ukraine in the field of media was carried out in the context of its changeability, starting from the moment of the adoption of the relevant legal acts for the first time, due to changes during the hybrid aggression of the Russian Federation against Ukraine in 2014 to the present time.

The article provides its own definition of the concept of media, which contains two components, namely: firstly, it is the activity of collecting and processing information, and secondly, it is a means of conveying information to the consumer, a certain group or society in compliance with established rules and using appropriate mechanisms and tools.

Within the framework of this study, we gained a comprehensive understanding of concepts and terms related to the media, highlighted the specifics of the activity of the specified sphere in the conditions of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, which is of a hybrid nature, since it is conducted simultaneously in all spheres – in the military, socio-economic, defense – industrial, socio-political, informational, cybernetic and international-diplomatic.

Attention is drawn to the fact that Ukrainian legislation does not contain a definition of the concept of information sovereignty, which is important for today, and which existed in the now defunct Law of Ukraine "On the National Informatization Program". At the same time, it is stated that the definition of this term in the legislative field is undoubtedly an advantage, and it would be appropriate to have it in the current legislation. However, despite the rather clear definition of "information sovereignty" in the law that has lost its force, the introduction of it as the main function of media control by the state is not considered appropriate at the current stage of the development of a democratic and legal state, where freedom of speech is constitutionally guaranteed.

Key words: media, mass media, means of mass communication, information space, information infrastructure, journalist, information sovereignty, information security, information warfare, hybrid war.

Постановка проблеми. На сьогодні діяльність медіа в Україні регулюється, насамперед, Конституцією і Законом України «Про медіа», прийнятим Верховною Радою України нещодавно, в грудні 2022 року. Історія прийняття цього закону тягнеться майже 10 років. Новий закон, на заміну від попередніх нормативно-правових актів, на заміну яким він прийнятий є більш об'ємним і містить достатньо вичерпний перелік понять і визначень. При цьому зазначимо, що втратили чинність шість законів України та три постанови Верховної Ради України, зокрема: Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»; Закон України «Про телебачення і радіомовлення»; Закон України «Про інформаційні агентства»; Закон України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення»; Закон

України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації»; Закон України «Про захист суспільної моралі»; Постанова Верховної Ради України «Про введення в дію Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»; Постанова Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про телебачення і радіомовлення»; Постанова Верховної Ради України «Про введення в дію Закону України «Про інформаційні агентства».

Для більш глибокого розуміння питань, пов'язаних з діяльністю у сфері медіа, необхідно ретельніше зупинитись на визначенні таких понять, як власне медіа, мас-медіа, засоби масової інформації, засоби масової комунікації, журналіст, інформаційний простір, інформаційна

сфера, інформаційний суверенітет, інформаційна безпека та гібридна війна у сучасних умовах.

Таким чином, в рамках цього дослідження ми комплексно розглянемо наукові і правові аспекти визначення вказаних понять і термінів, а також дефініцій, дотичних до медіа з метою розуміння особливостей діяльності зазначеної сфери в умовах збройної агресії російської федерації щодо України і більш ефективного вирішення завдань щодо захисту державного суверенітету, національного інформаційного простору та інформаційної безпеки України.

Така необхідність зумовлена тим, що війна проти України носить гібридний характер, оскільки вона одночасно ведеться в усіх сферах – у воєнній, соціально-економічній, оборонно-промисловій, суспільно-політичній, інформаційній, кібернетичній та міжнародно-дипломатичній. Очевидно, що нинішня війна є прямою реальною загрозою державному суверенітету і територіальній цілісності України, загалом існуванню нашої країни як цілісної, соборної і незалежної держави.

Медіа у будь-якій розвинутій демократичній країні є незалежними від влади. Зазначене гарантує дотримання демократичних цінностей та баланс між владними інституціями і громадянським суспільством.

А в Україні медіа зараз відіграють важливу роль у формуванні цілісного комплексного підходу держави і суспільства саме при вирішенні завдань оборони, захисту державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності України, інформаційної протидії гібридній агресії збройних сил й інших військових формувань російської федерації, її спеціальних служб, окремих організацій, груп та осіб, що діють на шкоду національним інтересам і державній безпеці України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання наукового і правового аспектів визначення понять медіа, мас-медіа, засобів масової інформації та засобів масової комунікації досліджувала науковець та фахівець у сфері медіа Л. М. Городенко. Тему засобів масової комунікації та засобів масової інформації як співвідношення змісту дефініцій досліджував вчений у галузі державного управління М. Л. Пахнін.

Проблему поняття інформаційного простору держави як сфери реалізації інформаційного суверенітету досліджувала науковець О. М. Солодка.

Інформаційний простір через призму його структури та функціональних параметрів вивчала К. А. Дубняк.

Разом з тим, питання визначення ключових дефініцій у сфері медіа поглиблено не вивчалось, а тому воно потребує окремого комплексного дослідження.

Мета статті – дослідити зміст ключових понять у сфері медіа та здійснити порівняльний аналіз наведених визначень з тими, на заміну яких вони введені або з'явилися у зв'язку еволюційними подіями у цій сфері, розвитком інформаційних технологій та подіями, пов'язаними з гібридною агресією російської федерації проти України.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи визначення понять медіа і засобів масової інформації, звернемося, насамперед, до чинного українського законодавства. В частині першій статті 1 Закону України «Про медіа» закріплено, що медіа (засіб масової інформації) – це засіб поширення масової інформації у будь-якій формі, який періодично чи регулярно виходить у світ під редакційним контролем та постійною назвою як індивідуалізуючою ознакою [1].

Звернемо увагу, що парламент, даючи визначення поняттю медіа, все ж не відмовляється, а згадує та посилається на поняття «засіб масової інформації», ставлячи між ними знак рівності. Таким чином, законодавець отождоженню обидва згаданих поняття і підкреслює, що вони є синонімічними.

Водночас, не зважаючи на викладене, приймаючи новий закон у сфері медіа, парламент вносить зміни до

інших нормативно-правових актів України, згідно з якими слова «засоби масової інформації» замінюються словом «медіа» (Розділ Х. Прикінцеві та перехідні положення Закону України «Про медіа»).

Згадаємо, що в Законі України «Про телебачення і радіомовлення» [2], який втратив чинність у зв'язку з прийняттям нового закону у сфері медіа, не було окремого визначення поняття «засіб масової інформації». У згаданому законі містилося поняття «аудіовізуальний (електронний) засіб масової інформації» і йшлося про організацію, яка надає для масового приймання споживачами аудіовізуальну інформацію, передану у вигляді електричних сигналів і прийняту за допомогою побутових електронних пристроїв.

В іншому Законі України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [3], який також втратив силу, зазначалося, що під друкованими засобами масової інформації (пресою) в Україні розуміються періодичні і такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідоцтва про державну реєстрацію.

Тож, розглянемо детальніше змістовне наповнення цих визначень, що містяться у різних джерелах. І розпочнемо з медіа.

Так, Енциклопедія сучасної України тлумачить медіа (від лат. *medium* – засіб, спосіб) як засоби та інструменти зберігання і передачі інформації та даних для індивідуальної чи/та масової аудиторії. Часто, як синонім медіа, вживають засоби масової інформації (далі – ЗМІ), мас-медіа. Однак, зарубіжна наука розглядає медіа у більш широкому значенні, зокрема, розкриває їх з погляду комунікації як поширення інформації, ідей та думок, що є частиною людського життя, а методи та способи донесення цих даних до нас і є медіа (листівки друзів, телефонні розмови, комп'ютерні диски тощо) [4].

За твердженням данського вченого К. Йенсена, медіа у комунікації знаходяться посередині між матеріальним та нематеріальним світом. Друк, продукція, електромагнітні сигнали й потоки бітів – це все матеріальні явища. Різні матеріальні носії забезпечують доступ до широкого спектра актуальних і, можливо, ледь мислимих світів. Цифрова природа медіа пояснює, що межа між матеріальною та нематеріальною реальностями може зміщуватися докорінно. Медіа позначають такі соціальні інститути, для яких виготовлення медіапродукції та її поширення є виробництвом і бізнес-справою. До медіа зараховують засоби зв'язку і передачі інформації різних типів – від найдавніших (мова жестів, наскальні малюнки та ін.) до найсучасніших, що утворюють глобальні інформаційні супермагістралі. Коли медіа використовують для одночасної комунікації з тисячами людей, з'являється поняття «мас-медіа» (зі своїми специфічними атрибутами та функціями), що об'єднує пресу, радіо, телебачення й рекламу [4].

З огляду на викладене, можна погодитись з тим, що під медіа, насамперед, слід розуміти засоби масової комунікації. Водночас, цим не вичерпується змістовне наповнення поняття медіа. Тому, різного роду центри, служби, що займаються збором, аналізом і поширенням інформації, також можна віднести до медіа.

Знаковою в теоріях трактування медіа є відома фраза канадського філософа М. Маклюєна: «Медіа – це повідомлення», а засоби комунікації є продовженням (чи розширенням) людини. У своїх працях з теорії комунікативістики він віртуально розділив історію людства через трансформацію систем медіа, увівши поняття «Галактика Гутенберга», тобто світ друкованих медіа, що панував із винайденням друкарського верстата, та світ, що з'явився з ерою електронних медіа, коли періодика поступила у популярності радіо й телебаченню. З приходом ери Інтернету установлені підходи до класифікації медіа почали поступово трансформуватися. Нині існує поділ на традиційні, нові

та соціальні медіа. Такі підходи пов'язані з домінуванням інтерактивного діалогу та поширенням користувачького контенту, що виходить за межі тлумачення ЗМІ. Традиційно до медіа зараховують періодику (газети, журнали), аудіовізуальні ЗМІ (радіо, телебачення), віднедавна – Інтернет-медіа. Крім того, медіа прийнято вважати книги, кінофільми, аудіо-, відеозаписи, телетекст, рекламні носії. Основною об'єднаною характеристикою для різних типів медіа є донесення інформації до споживача за допомогою спеціальних засобів. Виникнення нових медіа – результат активного розвитку Інтернету [4].

З погляду вільної енциклопедії, термін медіа походить від англійського слова «medium» або від латинського – «medium» і перекладається як «посередник» й означає – засоби передавання, зберігання та відтворення інформації, призначені для її донесення кризь просторові, часові чи інші перепони. У буквальному розумінні термін медіа вказує на посередницьку функцію між отримувачем інформації і тим, що її надсилає [5].

Враховуючи наведене вище, можна дійти висновку, що поняття «медіа» є базовим за своїм характером та суттю і більш широким у порівнянні із змістовним наповненням дефініцій «мас-медіа» та «ЗМІ». Вважаємо, що власне «медіа» й включає у себе такі поняття як «мас-медіа» та «ЗМІ».

Тож розкриємо більш детально зміст вказаних понять й порівняємо їх.

Визначення понять мас-медіа або засобів масової інформації міститься у Великій українській Енциклопедії і означає платформи та канали, які збирають, обробляють і поширюють інформацію для масових та локальних аудиторій, використовуючи різноманітні технічні засоби. Йдеться про газети, журнали, радіостанції, телеканали, інформаційні служби, онлайн-видання тощо [6].

При цьому зазначається, що ЗМІ працюють на підставі свідчення про державну реєстрацію, передбачають наявність постійного спеціального апарату планування, відбору, підготовки для поширення або виробництва інформації. Вони є професійними й бюрократизованими організаціями, які, згідно з ліберальною демократичною моделлю, існують в умовах ринкової конкуренції та функціонують у публічній сфері у межах чинних правових норм. ЗМІ належать до системи мас-медіа [6].

У свою чергу, вільна енциклопедія тлумачить, що засоби масової інформації або мас-медіа (англ. mass media) – це різновид медіа, орієнтований на одночасне передавання інформації великим групам людей. Охоплюють засоби передавання, зберігання та відтворення інформації, такі як преса (газети, журнали, книжки), радіо, телебачення, інтернет, кінематограф, звукозаписи та відеозаписи, відеотекст, телетекст, рекламні щити та панелі, мультимедійні центри. Усім цим засобам притаманні спільні якості – звернення до масової аудиторії, доступність багатьом людям, корпоративний зміст виробництва і розповсюдження інформації [7].

Співзвучним, однак має інший зміст поняття «засоби масової комунікації», що означає канали та засоби передачі інформаційних повідомлень на великі території та маси. На відміну від засобів масової інформації, являють собою не джерело її поширення, а саме спосіб поширення від комунікатора до реципієнта (у масові комунікації реципієнт означає велику суспільну групу). Кожен засіб має свої особливості щодо формату поширення інформації, каналів та формування повідомлень, відповідно використовуються в залежності від типу масової комунікації:

- засоби масової інформації – розповсюдження інформації, її трансляція реципієнтам без орієнтації на зворотній зв'язок. Одностороння комунікація;

- засоби масової комунікації – кодування, передача та декодування інформації, процес взаємодії між реципієнтами та комунікатором. Критерієм дієвості є не тільки те, наскільки інформація поширилась серед реципієнтів, а й те, як вони на неї відреагували. Двостороння комунікація [8].

На наш власний погляд, поняття медіа складається з двох складових: по-перше – це діяльність зі збору і опрацювання інформації, а по-друге – це засіб донесення інформації до споживача, певної групи чи суспільства з дотриманням встановлених правил та використанням відповідних механізмів та інструментів.

Водночас, досліджуючи наукові та правові аспекти окремих визначень у сфері медіа, не можна залишити поза увагою одне з ключових понять – «журналіст». Зміст терміну «журналіст» викладений у Законі України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» [9] і визначає, що це творчий працівник суб'єкта у сфері медіа, який професійно збирає, одержує, створює, редагує, поширює і забезпечує підготовку інформації для медіа. Статус журналіста підтверджується документом, виданим суб'єктом у сфері медіа, професійною чи творчою спільнотою журналістів. Документ, що підтверджує статус журналіста, має містити найменування та вид медіа, його ідентифікатор у Реєстрі суб'єктів у сфері медіа або найменування професійної чи творчої спілки, фото, прізвище, ім'я та по батькові журналіста, номер документа, дату видачі і строк його дії, підпис особи, яка видала документ.

З огляду на формат даної статті, ще раз зазначимо, що прийнятий у грудні 2022 року Закон України «Про медіа» фактично містить вичерпний перелік термінів і понять, необхідних для розуміння, оцінки діяльності медіа та вирішення інших пов'язаних із цим питань. Зокрема, у новому Законі міститься визначення, що таке аудіовізуальне медіа, друковане медіа, онлайн-медіа, закордонне мовлення, багатоканальна електронна комунікаційна мережа, ведучий (диктор) програми, вирішальний вплив на управління або діяльність юридичної особи, значний вплив на управління або діяльність юридичної особи, істотна участь, кінцевий бенефіціарний власник, ключовий учасник суб'єкта у сфері медіа тощо.

Зазначене дає можливість більш об'єктивно підійти до оцінки діяльності суб'єктів у сфері медіа, захисти права суб'єктів у сфері медіа, а також забезпечити ефективний захист національного інформаційного простору України, законних інтересів держави та прав громадян від протиправних посягань з боку спецслужб іноземних держав, окремих організацій, груп та осіб.

Крім того, проаналізувавши положення згаданих вище нормативно-правових актів, які втратили чинність (Закон України «Про друковані засоби масової інформації (преса) в Україні», Закон України «Про телебачення і радіомовлення» та Закон України «Про інформаційні агентства») можна констатувати, що ключові зміни до чинного законодавства у сфері медіа Верховною Радою України почали вноситись після початку анексії росією Автономної Республіки Крим, у 2015 році. Зазначене, насамперед, було зумовлене необхідністю приведення норм законодавства України до вимог сьогодення з можливістю ефективного виконання завдань щодо захисту державного суверенітету, національних інтересів та інформаційної безпеки України в умовах гібридної агресії російської федерації.

Тож, у подальшому розглянемо визначення таких понять як інформаційний простір країни, інформаційна сфера, інформаційний суверенітет та інформаційна безпека, що у даному контексті нерозривно пов'язані з діяльністю у сфері медіа.

Як зазначалося вище, визначення правових особливостей інформаційного простору як сфери реалізації інформаційного суверенітету досліджувала науковець О. М. Солодка. При цьому відзначимо, що можемо погодитись з думкою останньої про наявність тісного зв'язку між поняттями «інформаційний суверенітет» та «державний суверенітет». Зокрема, державний суверенітет – це верховенство влади всередині країни та її незалежність у зовнішній сфері, тобто повнота законодавчої, виконав-

чої та судової влади держави на її території, що виключає підпорядкування владі іноземних держав, в тому числі у сфері міжнародного спілкування, крім випадків явно вираженої та добровільної згоди з боку держави на обмеження свого суверенітету.

Однак, відмінність між вказаними дефініціями у тому, що в інформаційному просторі фактично відсутній принцип територіальності і кордонів [10].

В українському законодавстві визначення поняття інформаційного суверенітету на сьогодні також відсутнє. Однак, таке визначення існувало в Законі України «Про національну програму інформатизації» (Закон 74/98-ВР), який втратив чинність у зв'язку з прийняттям нового Закону «Про національну програму інформатизації» (Закон 2807-ІХ від 01.12.2022). Зокрема, у старому законі (Закон 74/98-ВР) було визначено, що інформаційний суверенітет держави – це здатність держави контролювати і регулювати потоки інформації з-поза меж держави з метою додержання законів України, прав і свобод громадян, гарантування національної безпеки держави [11].

Вважаємо, що визначення цього терміну в законодавчому полі безсумнівно є перевагою, і на сьогодні його наявність у чинному законодавстві була б доречною. Проте, незважаючи на досить чітке і лаконічне визначення «інформаційного суверенітету», винисте як основну функцію контроль за медіа з боку держави не вбачається за доцільне для демократичної і правової держави, де конституційно гарантується свобода слова.

Слід зауважити, що у 1999 році на розгляд Верховної Ради України навіть вносився проект Закону України «Про інформаційний суверенітет та інформаційну безпеку України» [12], що також свідчить про важливість та актуальність вказаного питання.

Щодо інформаційного простору, то українське законодавство не містить правового визначення даного поняття. Вказане поняття досить складне, містить безліч наукових підходів до його тлумачення і також виходить за межі принципу територіальності.

Зокрема, у відкритому доступі мережі Інтернет значиться, що інформаційний простір (англ. information space) – це сукупність результатів семантичної діяльності людства. Скоординована, багаторівнева структура, що акумулює результати комунікаційної діяльності суспільства, за допомогою конкретних компонентів системи інформації та зв'язку [13].

Серед основних характеристик інформаційного простору значиться наступне: попри відсутність чітких географічних вимірів він є неоднорідним і структурованим з акцентами на різні соціальні групи і теми; є динамічним у силу постійних змін, які відбуваються у різних сферах життя окремих країн, регіонів та світу загалом, а також нових акцентів в інформаційній політиці. Також, інформаційний простір країни має бути захищеним від впливу інших держав. Особливої уваги вимагають певні сегменти й агресивні дії відповідних держав. Він формується з урахуванням національно-культурних і психологічних особливостей країн та має універсальний вплив на усі сфери життя суспільства і окремих індивідів [13].

Цікавим на нашу думку є визначення поняття «інформаційна інфраструктура», що дає Українська бібліотечна енциклопедія [14], і значить сукупність різноманітних інформаційних (автоматизованих) систем, інформаційних ресурсів, телекомунікаційних мереж і каналів передачі даних, засобів комунікації і управління інформаційними потоками, а також організаційно-технічних структур, механізмів, що забезпечують їх функціонування.

Серйозним аспектом при відсутності інформаційної інфраструктури стає загроза інформаційній безпеці держави.

У свою чергу, законодавче визначення поняття інформаційної безпеки міститься у Законі України «Про Осно-

вні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (закон чинний). Зокрема, інформаційна безпека [15] – це стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому вдається запобігти нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації.

У відкритому доступі мережі Інтернет йдеться, що інформаційна безпека – це стан захищеності систем обробки і зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації, використання й розвиток в інтересах громадян [16].

Інформаційна безпека держави, у свою чергу, характеризується ступенем захищеності та стійкістю основних сфер життєдіяльності (економіки, науки, техніки, сфери управління, військової справи, суспільної свідомості тощо) відносно небезпечних (дестабілізаційних, деструктивних, суперечних інтересам країни тощо) інформаційних впливів, причому як до впровадження, так і до вилучення інформації [16].

При цьому, поняття інформаційної безпеки не обмежується безпекою технічних інформаційних систем чи безпекою інформації у чисельному чи електронному вигляді, а стосується усіх аспектів захисту даних чи інформації незалежно від форми, в якій вони перебувають [16].

І для всебічного розкриття теми наведемо поняття «інформаційна війна» (англ. information warfare), яке модно тлумачити як викладення інформації у спосіб, який формує у суспільстві чи групі людей потрібну точку зору, громадську думку, хід взаємодоповнюючих логічних думок, вичерпну систему поглядів щодо окремих питань на користь організатора інформаційної пропаганди. Як наслідок, відбувається усвідомлення окремих фактів чи подій у потрібному для маніпулятора світлі, формування потрібного світогляду чи життєвої позиції стосовно питань, у яких раніше були протиріччя чи нерозуміння. У випадках відсутності протиріч і наявної сталої системи поглядів, завданням інформаційної війни є породження сумнівів, насавання протиріч та домислів в існуючі переконання. Розвиток людини влаштований так, що людина завжди шукає відповіді про турбуючі її питання, спірні питання, що є невід'ємною рисою безперервних процесів пізнання [17].

Антидотом в інформаційній війні є комплекс заходів під спільною узагальнюючою назвою інформаційна гігієна, який розкриває механізми боротьби з інформаційною війною, пояснює механізми інформаційної війни, розробляє протидію – від створення швидкого легкозасвоєного «інформаційного цукру» на випередження, де простими словами пояснюється суть явища, до пояснення складних механізмів перевірки джерел інформації, виявлення фальшивих новин, загальноосвітня діяльність з акцентуванням уваги на можливе перекручування окремих фактів супротивником [17].

Висновки. Таким чином прийнятий новий законодавчий акт – Закон України «Про медіа», не лише визначив організаційно-правові засади діяльності медіа у нашій країні та увів у себе положення усіх попередніх нормативно-правових актів, які регламентують діяльність у сфері медіа, а й вмістив у собі багато нових так необхідних визначень, термінів і понять.

Разом з тим, на сьогодні варто було б продовжити роботу з удосконалення вказаного нормативно-правового акту у контексті доповнення його окремими згаданими поняттями та визначеннями, потрібними для більш ефективного виконання завдань із захисту державного суверенітету, національних інтересів та інформаційної безпеки України в умовах гібридної агресії російської федерації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про медіа», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20/print>;
2. Закон України «Про телебачення і радіомовлення», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text>;
3. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text>;
4. Медіа, URL: <https://esu.com.ua/article-66085>;
5. Медіа, URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Медіа>;
6. Мас-медіа або засоби масової інформації, URL: [https://vue.gov.ua/Засоби_масової_інформації\(ЗМІ\)](https://vue.gov.ua/Засоби_масової_інформації(ЗМІ));
7. Засоби масової інформації, URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Засоби_масової_інформації;
8. Засоби масової комунікації, URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Засоби_та_типи_масової_комунікації#;
9. Закон України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-вр/print>;
10. О.М. Солодка, Інформаційний простір держави як сфера реалізації інформаційного суверенітету, URL: <http://ippi.org.ua/solodka-om-informatsiini-prostir-derzhavi-yak-sfera-realizatsii-informatsiinogo-suverenitetu-st-39>;
11. Закон України «Про національну програму інформатизації» від 1998 року, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр#Text>;
12. Постанова Верховної Ради України від 9 жовтня 2020 року Про проект Закону України «Про інформаційний суверенітет та інформаційну безпеку України», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1072-14#Text>;
13. Інформаційний простір, URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційний_простір;
14. Інформаційна інфраструктура, URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/Інформаційна%20інфраструктура>;
15. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text>;
16. Інформаційна безпека, URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційна_безпека.
17. Інформаційна війна, URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційна_війна.